İKTA DERGİSİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları

Yıl: 1 • Sayı: 1 • Kasım 2025

Bardağın Dolu Tarafını Görmek
AHMET SANDAL / 6

Unutulmayan Anılar (Kelebek Etkisi)
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 10

Nitelikli İnsan Yetiştirmeden Hangi Savaş Kazanılır
Prof. Dr. İSMAİL GÜVENÇ / 12

Atık Sonrası Şehir Atıktan Sonraki Hayat
SABAHATTİN TURAN / 14

Bir Valiz, Bin Ders: Gurbette Öğrecilik Serüveni
YUSUF ÇELİK / 16

İnsan, Kitap ve Toplum (Kültürel Bir Yolculuk)
BORA DURMUŞ / 18

Şiir, Trajedi ve Komedi Üzerine
MEHMET KURTOĞLU / 20

Sevmek Zamanı (Bir Film Tahlili)
ALİSA ÇİÇEK AKYOL / 22

Üsküdar Vapuru
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 25

Ya Hafız Ya Kebikeç
RECEP KONOKMAN / 26

Toprak: Sadık Dost
ARAFAT ARIK / 28

Düşersin / Düşerim / Düşlerim
AHMET SANDAL / 30

İnsan Kitap ve Toplum Derneği ve Maksadı / 31
Bugüne Kadar Neler Yaptık / 32

0 000310 855123

Kahramanmaraş Kitap Fuarından bir anı

22 Ankara Kitap Fuarında 22. Dönem Kahramanmaraş Milletvekilimiz Mehmet Ali Bulut ile bir anı.

Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesi Sandal Hoca İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerine ve öğretmenlerine hitap ederken.

Derneğimizin ilk genel kurulundan bir anı.

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği tanıtım toplantısından bir anı.

İKTA-DER

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizin logosunda, mavi ve yeşil renklerin tonları hakimdir.

Bu renkler "umudu, huzuru ve güveni" temsil eder.

Logoda daire "Dünya"yı temsil eder.

Dünya bir okuldur.

Daire ortasında kollarını açan "İlim Ehli" öğretendir.

Dairenin etrafındaki insanlar, çocuklar, gençler ve yetişkinler öğrenendir.

Sevgili Peygamberimizin şu Hadis-i Şerif'i rehberimizdir:
"Ya öğrenen ol, ya öğreten ol, ya dinleyen ol ya da ilmi seven ol. Fakat sakın beşincisi olma. Yoksa helak olursun."

Allah bizleri bu dairedeki insanlardan eylesin.
Vesselam.

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI (İKTA) DERGİSİ

"İnsan, İlim, İrfan, Kitap, Kültür, Eğitim ve Toplum"

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği adına
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ahmet SANDAL

Başyazar
Ali KÜÇÜKDAĞLI

Yıl: 1
Sayı: 1

Abone Bilgileri
Dergimize abone olmak isteyenlerin, 1 yıllık abonelik ücretini aşağıda belirtilen IBAN numarasına peşin olarak yatırmaları gerekmektedir.

Abone Bedeli
Aylık: 100 TL
Yıllık: 1.200 TL

Banka Hesap Bilgileri
Banka: Türkiye Emlak Katılım Bankası
Şube: Kızılay Şubesi
IBAN: TR93 0021 1000 0008 1440 1000 01
Açıklama: Ad Soyad – Dergi Aboneliği

İdare Yeri
Beştepe Mah. Zübeyde Hanım Cad. No:56/5 Azaflı İş Merkezi
Yenimahalle /Ankara

Tasarım ve Baskı
ARCS Matbaa Sertifika No: 49427
Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad. No: 74/101
İskitler /ANKARA
Basım Tarihi: Kasım 2025

ISSN: 3108-5512

E- Posta: insankitaptoplum@gmail.com

"Bu dergideki yazıların idari ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir."

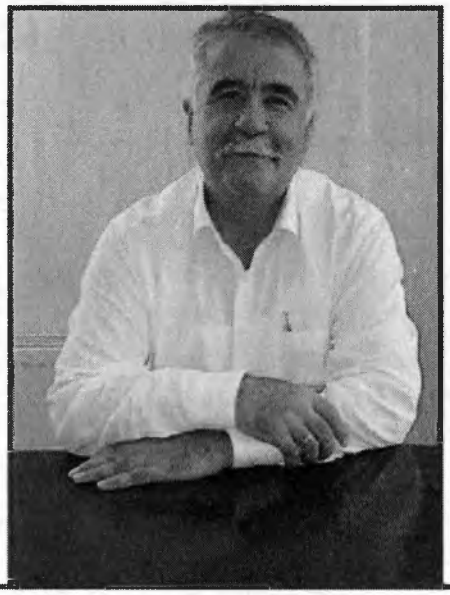

Ahmet SANDAL

Başlarken

بسم الله الرحمن الرحيم

"Artık mü'minler, sadece
Allah'a güvenip dayansınlar."
(Al-i İmran Suresi, 122)

Nasipse, inşallah, **"İnsan, Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği"** (İKTA-DER) isimli bir kuruluşu oluşturacağım. Derneğimizin asıl maksadı ve asil hedefi kitap çıkartmak, hediye etmek ve dağıtmak olacak.

"Niyet iyi, akıbet iyi.
İstikbal bizimdir."

Vesselam.

NOT: Nisan ayında çıkarttığım "İnsan Kitap ve Toplum" kitabımın son sayfası bu şekildeydi. Mayıs ayında derneğimizi kurduk, Elhamdülillah.

2025 yılının Nisan Ayında 33. kitabımı yani "İnsan, Kitap ve Toplum" isimli kitabımı yayınladım. Ve böylece başladı seyahat.

Hangi seyahat diye soracak olursanız. Hem dernek ve hem de dergi seyahati.

"İnsan Kitap ve Toplum" kitabımın son sayfası, yani başlarken yazısında belirttiğim gibidir. O sayfada bir ayet-i kerime ve bir niyetim ve hedefim yazılıdır. Bir de resmim mevcuttur.

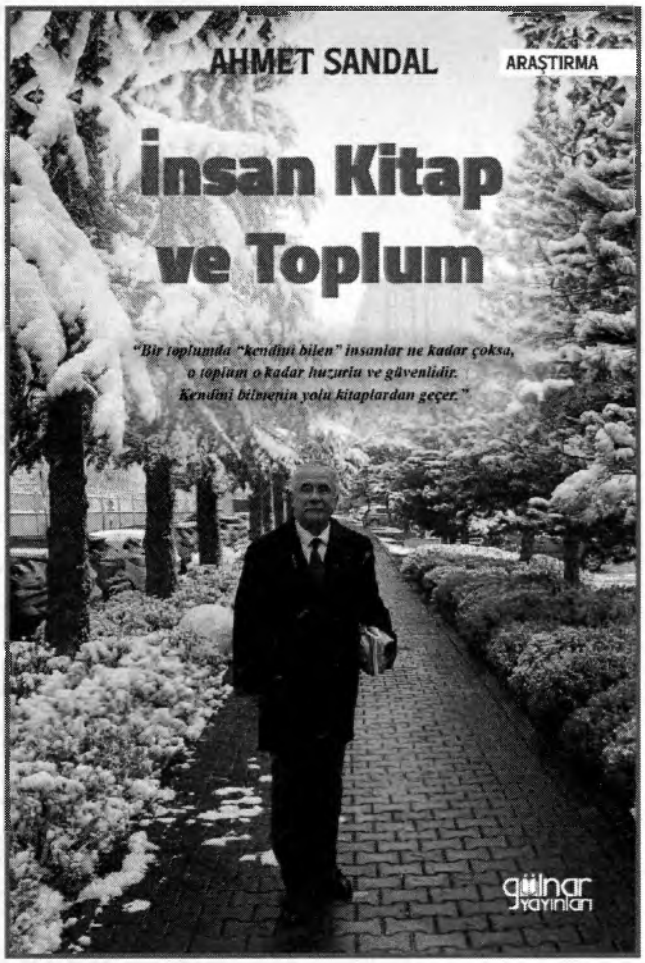

Kitabımda niyetimi ilan ettim ve 29 Mayıs 2025 günü de İnsan, Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğini kurmak nasip oldu. Böylece niyetimiz gerçekleşti, elhamdülillah. Her derneğin tek tüzüğü olur. Bizim derneğin iki tüzüğü var. Birincisi resmi tüzük ve o tüzük 29 Mayıs 2025 günü Ankara Valiliğine teslim ettiğimiz tüzük. İkinci tüzük "İnsan, Kitap ve Toplum" isimli kitabımdır ki, bu "manevi tüzüktür." Ve biz dernek olarak resmi tüzüğe uyacağız, manevi tüzükte belirtiğimiz tüm hususları gerçekleştireceğiz, inşallah.

Derneğimizin yayın organı olan kısa adı "İKTA" ve uzun adı "İnsan, Kitap ve Toplum Araştırmaları Dergisi"de "manevi tüzükte" beyan ettiğimiz hususları gerçekleştirmede bir vasıtadır.

Manevi tüzüğümüzde, yani İnsan, Kitap ve Toplum isimli kitabımızda neyi hedefliyoruz ve neyi gerçekleştirmek istiyoruz onu da kitabımın birinci sayfasında beyan ettiğim sözlerle açıklayayım: "Bir toplumda 'kendini bilen' insanlar ne kadar çoksa, o toplum o kadar huzurlu ve güvenlidir. Kendini bilmenin yolu kitaplardan geçer." İşte manevi tüzükteki hedefimiz budur, vesselam.

Böylece İnsan, Kitap ve Toplum isimli kitabımızın ilk ve son sayfalarına, dergimizin ilk sayısında yer verdik.

Haydi hayırlısı.

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler

"Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen.
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen."
Şeyh Galip

Manası:
"Kendine iyi bak, dikkat et ki sen âlemin özüsün.
Varlıkların gözbebeği olan insansın sen."

***

"Geceye yenilmeyen her insana, ödül olarak bir sabah, bir gündüz ve bir güneş vardır."
Sezai Karakoç

***

"Bir toplumda 'kendini bilen' insanlar ne kadar çoksa, o toplum o kadar huzurlu ve güvenlidir. Kendini bilmenin yolu kitaplardan geçer."
Ahmet Sandal

Bardağın Dolu Tarafını Görmek

Ahmet SANDAL
"Kitapçı Baba" ismiyle anılan Kahramanmaraşlı şair ve yazar

İnsanoğlu gerçekten çok karmaşık ve hatta anlaşılması zor bir varlık. Eski bir kelime kullanacak olursak, insan bir "muammadır."

İnsan, bazen umut doludur, bazen de hayattan bıkmış ve adeta kopmuş gibidir.

Bazı insanlar en küçük bir şeyden mutlu olurken, bazı insanlara "Dünya'yı versen" mutlu olmazlar.

Gerçekten bunun üzerinde çok düşünmüşümdür.

İnsanlar niye mutlu ya da niye umutlu?
İnsanlar niye mutsuz ya da niye umutsuz?

Elbette bunun açıklaması vardır.
Ben bu hususta bir ayet ve bir hadis ile konuya ışık tutmak istedim.

"Ve şüphesiz Rabbin, insanlara karşı bol ihsan ve ikram sahibidir. Fakat insanların çoğu şükretmezler." (Neml Suresi, 73)

"İnsanoğlunun bir ova (vadi) dolusu altını olsa, bir ovayı (bir vadiyi) daha ister. İnsanoğlunun karnını topraktan başka bir şey doyurmaz. Ve Allah tövbe edenlerin tövbesini kabul eder."

İşin özü bu. Sözün özü bu.

İnsanoğlu hep almak ve hep yığmak tabiatlı bir varlıktır.

Al, al, al, yığ, yığ, yığ. Nereye kadar.

Ve o aldıkları ve o yığdıkları da kendisinden sonra kalacak ve ondan başkaları yararlanacak.

İşte bu haliyle insan, haline şükretmiyor, "Bardağın dolu tarafına değil de boş tarafına bakıyor." Bardağın boş tarafına bakmak beraberinde mutsuzluk, umutsuzluk, güvensizlik ve karanlık getiriyor.

Gelelim bizim toplumumuza. Bu toplumda mutsuzluk hâkim. Belediye otobüsünde, metroda seyahat eden, bu toplumun özellikle büyük şehirlerinin meydanlarında ve işlek sokaklarında gezen-dolaşan kişi hemen fark eder ki, insanların genelde yüzleri asık ve gergin. Bir deyim var ya, "Yüzü turşu satıyor." Aynen onun gibi. Halbuki başka Ülkelere (Halkı fakir ya da zengin başka ülkelere) seyahat eden birçok arkadaşımın, gözlemlerini anlatırlarken, "Bizim gibi değiller ya, halk mutlu, sokakta insanların yüzü gülüyor, birbirlerine tanısa da, tanımasa da selam veriyorlar" dediklerine şahit oldum.

Bizim halkımız çok mu ekonomik sorunlar altında eziliyor? Ya da biz çok mu mal biriktirme yarışındayız? Biz çok mu hırslıyız?

İnsanın ve özellikle de günümüzdeki insanların para biriktirme, mal-mülk ve servet edinme yarışından bahseden Tekasür Suresinin mucizevi yönünden ve bu çağa hitap eden cihetinden biraz bahsetmek istiyorum.

Önce surenin mealini beyan edelim:

"(Mal) Biriktirme yarışı, sizi mezarlarınıza girinceye dek oyaladı. Hayır! Yakında anlayacaksınız! Hayır hayır! Elbette yakında anlayacaksınız. Hayır! Keşke kesin bir bilgiyle bilmiş olsaydınız! Yemin olsun, cehennemi mutlaka göreceksiniz! Sonra kuşkusuz onu gözünüzle ayan beyan göreceksiniz. Nihayet o gün nimetlerden elbette sorguya çekileceksiniz." (Tekasür Suresi)

Bu surede, evet Tekasür suresinde idrakları açık olanlar için, daha doğrusu mal, mülk, servet ve para biriktirme yarışı idraklerini kapatmamış olanlar için nice nice hakikatler vardır. Evet, açık ve kesin olarak belirtiyorum. Hızla ve son sürat ölüme giden ve her şeyi burada bırakacak insan, "deli gibi mal-mülk biriktirme yarışında." İnsan o kadar cahil ve adeta o kadar rezil düşüncesiz ki, mal, mülk, servet ve para için gözü dönmüş bir cani oluyor ve cana kıyıyor ve ardından hapse düşüyor. Hapis ve ölüm. Ne farkı var? Mal için hapse girdin? Malın gününü kim görüyor? Başkası görüyor. Bu durum cahillik değil mi? Cahillikten de öte, şeytanlık. Şeytan da basiretsiz idi. En basit gerçeği dahi idrak edemiyordu. "Allah (cc) tüm meleklere Adem'e secde edin dediğinde, "Beni ateşten, onu topraktan yarattın, ben üstünüm" diyerek, basiretsizlik ve idraksizlik gösterdi. Halbuki önemli olan neden yaratıldığın değil, ne yaptığın ve neye hizmet ettiğindir. Ham madden ahşap tahta olur, Hazreti Musa'ya asa olursun. Ham madden demir olur, Firavun'un elinde kazık olursun. Önemli olan Musa'ya asa olmaktır. Firavun'un kazığı tüm zalimlerin yüreğini parçalasın.

İnsanı böbürlenmek ve boş yere övünmek şeytanlaştırır. Mal ile övünme ve mal yığma saplantısı cehenneme sürükler. Yani bir hayvan sürüsünün bilinçsizce bir yere koşması gibi ya da selde sürüklenen kütükler gibi çağımızın insanı cehenneme doğru son sürat gidiyor. Ölüm birden gelip çatacak bir basit gerçek" ve bunu idrak etmek hiç de zor olmadığı halde insan bile bile cehennemi seçiyor. "Günahkâr olmak ve hata işlemek ayrı, Dünya'ya razı olarak oyalanmayı seçmek" ayrıdır. Dünya'ya razı olmak ve oyalanmayla yetinmek şeytanlık ve kafirlik alametidir Mü'min kişi mal yığma ve çokluk yarışına girerse maazallah küfre doğru gider. Hatta kafir olur da kendini mü'min sanır.

Mü'min insan umut ve güven içinde olan kişidir.

Bir de şu benim tefekkür ettiğimi siz de düşünün: "Bugün size Dünya'nın en büyük piyango ikramiyesi çıktı ve yarın öldünüz!" Ne oldu şimdi? "Katrilyoner olsan ne yazar!" Mezardaki bir adam için paranın bir önemi var mı? Mezardaki bir adam için yatların-katların bir önemi var mı?

Şunu açık ve net olarak belirtmek gerekir.

Allah (cc) doğruyu ve akla çağırır. Allah huzura ve aydınlığa çağırır.

Allah yolunda gidenler de aynı noktaya çağırır. Bu aydınlıktır ve güvendir.

Umut, güven ve inanç içinde olmak aydınlıktır. Karamsarlık, ümitsizlik ve tükenmişlik içinde olmak karanlıktır.

Buradan dergimizin kapak başlığına atıf yapacak olursak, "bardağın dolu tarafını görmek" aydınlık ve "bardağın boş tarafını bakmak" karanlıktır.

"Bardağın dolu tarafını görmek" bir deyimdir.

"Bardağın boş tarafına bakmak" dediğimizin deyimin zıttır.

Bir tarafta görmek var, diğer tarafta bakmak var.

Bakmak ve görmek çok farklı iki kavram.

Adeta birbirine taban tabana zıt iki kavram.

Çocukluk yıllarımızdan itibaren (özellikle okullarda, lise yıllarımızdan itibaren) kompozisyon hazırlama ödevi olarak okullarda sorulan ve insanları hissetmeye, düşünmeye, bir konuyu içselleştirmeye ve idrak etmeye çağıran şu aşağıdaki soru, tahmin ediyorum ki, öğrencilik yıllarınızda size de sorulmuştur. "Bakmak mı önemli, görmek mi önemli?" Bu soru sorulur ve münazara başlatılırdı. Soru bu.

Bakmak bir tarafa, bir cihete doğru durmak ve gözümüzü o tarafa, o cihete doğru odaklamaktır. Bakmak öğrenmektir, görmek ise idrak etmektir.

Bakmak bir şey üzerinde, bir cisim üzerinde hiç düşünmeden ve kafa yormadan ve gerekli değerlendirmelerde bulunmadan, yalnızca gözlerimizi o cisme ve o şeye yöneltmektir. Öğrenmek de aynıdır. Bakmak, beraberinde hissetmeyi ve anlamayı getirmiyorsa, yalnızca bakmak olarak kalır. Halbuki görmek fark etmektir. Halbuki görmek, gözümüzle fark ettiğimiz şeyleri ve cisimleri anlamak ve içselleştirmektir.

"Bakmak beraberinde idrakı ve hissetmeyi de getiriyorsa, işte bu takdirde görmek gerçekleşmiştir." "Öğrenmek beraberinde anlamayı ve kavramayı getiriyorsa, işte bu takdirde idrak gerçekleşmiştir." Bakmak yüzeyseldir, sathidir. Görmek ise deruni ve yürektendir.

"İnsanların çoğu bakar, çok azı görür." Bakanlar anlamaz, görenler anlar. Öğrenmek ve anlamak (idrak etmek) aynen bakmak ve görmek gibi birbirinden oldukça farklı iki kavramdır.

Biz öğrenmek değil, anlamak istiyoruz. Biz öğrenmek değil, idrak etmek istiyoruz.

Kişinin bir şeyi öğrenmesi, o şeyi idrak etmesi (anladığı) anlamına gelmez. Aynen bir kişinin bir şeye bakması, o şeyi görmesi manasına gelmediği gibi. Bir kişinin bir şeyi görmesi ve derununda bunu hissetmesi, onu idrak ettiğini (anladığını) gösterir. Bu dünyada bakmak değil görmek, öğrenmek değil hissetmek önemlidir. En yüksek aşama idraktir. İnsanlar idrake ulaşmalıdır.

"Görmek ve bakmak" arasındaki farktan, "Bardağın dolu tarafını görmek ve bardağın boş tarafına bakmak" arasındaki farka gelelim şimdi.

Bardağın dolu tarafını görmek, gelmektir. Ne olursa olsun gelmektir. Nerede olursa olsun gelmektir.

"Gel, gel, ne olursan ol yine gel ister kâfir ister Mecusi ister puta tapan ol yine gel. Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir, yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel" diye çağıran Hazreti Mevlâna karanlıktan aydınlığa, umutsuzluktan umuda çağırmaktadır.

Bardağın dolu tarafını görmek, çağırmaktır. Hakka ve sabra çağırmaktır.

Bardağın dolu tarafını görmek, seslenmektir.

İnsanlara "Haydi umuda ve huzura gelin" diye seslenmektir.

Bu çağrıyı duyan ve uyan kurtulur.

Bu çağrıya uymayanlar hüsrandadır.

O hüsran zaten Asr Suresinde ayan-beyan bildirilmektedir. Bu surede kurtuluşun yolu da gösterilmektedir

"Andolsun ki zamana! İnsan ziyandadır. Ancak iman ederek doğru ve yararlı işler yapanlar ve birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler kurtulur. (Asr Suresi)

Evet, bu hususta yani "Bardağın Dolu Tarafını Görmek" hususunda Asr Suresi'nden sonra söze ihtiyaç yoktur. Orada beyan edilen "Hak ve Sabır", Bardağın Dolu tarafıdır.

Vesselam...

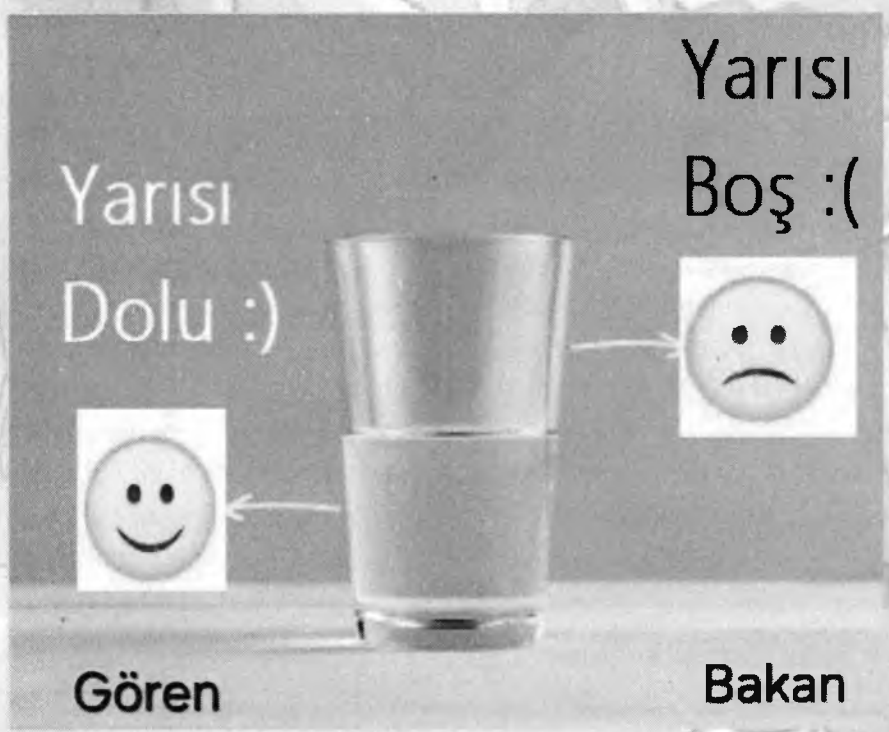

Unutulmayan Anılar (Kelebek Etkisi)

Ali KÜÇÜKDAĞLI

Ankara İlahiyat Fakültesi mezunu, emekli eğitimci, şair, yazar ve dergimizin başyazarı.

Merhabalar Kıymetli Kardeşlerim. Allah'ın (cc) rahmeti ve bereketi cümlemizin üzerine olsun.

Yeni çıkarmaya başladığımız dergimizin hayırlı ve uğurlu olması dileklerimle "çorbada bir kaşık tuzumuz olsun" düşüncesiyle kaleme aldığım bu yazımda, öğretmenlik hayatımdan bir anımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Maksadım kendimden bahsetmek değildir. Öğretmenlik mesleğinin kutsiyetini genç dimağların duygu ve düşüncelerine dokunmanın önemini belirtmektir.

Bir de dostlar bilir misiniz "Kelebek etkisi nedir" bilir misiniz? İnsanın hayatının tamamını adeta derinden etkileyen ancak kendisi meydana geldiğinde pek de farkında olmadığımız "Küçük bir karşılaşma, küçük bir fikir jimnastiği ve küçük bir hadise" kelebek etkisidir. Bu duruma kelebek etkisi denilmesinin sebebi, Hindistan'da bir kelebeğin kanat çırpmasıyla başlayan bir basit ve en küçük rüzgârın Amerika'ya kadar ulaşıp dev fırtınalarına dönüşecek güce sahip olduğunu anlatmak içindir.

Evet, böyle bir açıklamadan sonra ben anımı anlatmaya devam ediyorum.

İlahiyat Fakültesini bitirdikten sonra bir müddet ticaret yapmaya zaman ayırmış, ancak istediğim iç huzurunu yakalayamamıştım.

Bu nedenle öğretmen olmak için müracaat etmemin sonucu, kader çizgimiz doğrultusunda, Milli Eğitim Bakanlığının kararnamesi sonucunda tayinimiz Erzurum'un en ücra köşesi olan küçük bir ilçesine çıktı. "Acaba gitsem mi, gitmesem mi, öğretmenliğe başlasam mı, başlamasam mı, ticarete devam etsem mi, ikileminden sıyrılarak görevime başlamak üzere Erzurum'a gittim. Oradan da ilçeye gittim. Gittim gitmesine de "ağlasam mı, gülsem mi? Kalsam mı, dönsem mi? Kararsızlığım daha da arttı. Zaten ilçeye akşam üstü ulaşmıştım. Kaldığım otel odasında sabaha kadar uyuyamadan hep düşündüm. Sabahleyin son bir refleksle tercihimi okula gitmekten, yani öğretmenlik görevine başlamaktan yana kullandım. Okula vardığımda bahçe kapısından henüz girmiştim ki, etrafımı küçüklü-büyüklü öğrencilerim sarmıştı. Sanki beni yıllardan beri özlemle bekliyor gibiydiler. Ortaokul ve lise birleşik eğitim yapıldığı için her yaş grubundan öğrencilerim vardı. Her birinde ayrı bir coşku ve umut görülüyordu. Gözleri ışıl ışıl ve yürekleri pırıl pırıl idi. Harekete geçmek ve fırlamak için bekleyen hazır bir fişek gibiydiler. Bunu farkeden âcizane bendenizin, o farklı yaklaşımları ve şahsıma olan muhabbetleri hissedince, benim de onlara olan muhabbetim çoğalmıştı. Çünkü o ücra ilçede yokluklar içerisindeki zavallı hayatları, ümitsizlikleri ve yüreklerindeki coşkun sevgileri görünce benim tavırlarım değişmiş, kararsızlığım gitmiş ve öğretmenliğe olan ilgim artmıştı.

Bu durum bendeki kelebek etkisi idi. Ancak bir de öğrencilerimde kelebek etkisi meydana getirdiğimi düşünüyorum aradan geçen onca zamandan sonra. Nasıl mı?

Öğrencilerimle o ilçede kurduğumuz samimi iletişim ve candan muhabbet onları o kadar etkileşmişti ki, çocukların her birinde umut ve yeni hedefler meydana getirmeye vesile olmuştum. Bunun sonucu olarak o sene okuldan mezun olanlar, ÖSYM (Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavı) sonuçlarını ve girdikleri okulları dolayısıyla mutluluklarını paylaşmak üzere yaz tatilinde o günün iletişim araçları vasıtasıyla haberle yolluyorlardı. O zamana kadar olmadık bir başarı oranı yakalanmış ve öğrenciler kimisi mektupla, kimisi sabit telefonla şahsımı haberdar edip kazandıkları okulları müjdeliyorlardı. Ve başarılarını da benim onlara verdiğim pozitif enerjiye bağlıyorlardı. Başarılarını armağan ediyorlardı.

Bu konuda birçok duygusal ve dramatik örnekler vardır. Hele birisi var ki, aradan 40 yıl geçmiş olsa da unutulmaz. Kahramanım lise son sınıfta okuyan bir öğrencimdir. Yoksul bir ailenin tek erkek çocuğu idi. Beş kız kardeşin ağabeyi idi. Babasız büyümüştü. Doğuştan dudak bölgesinde bir sorunu vardı. Adı Kamil idi. Son derece agresif ve kızgın bir görünüme sahipti Onunla biraz daha fazla ilgilenmem gerekiyordu. Öyle de oldu. Ne kadar faydalı oldu, bilemiyorum. Ancak şu olay, her halde olumlu bir sonuç elde ettiğimi düşündürüyor bana.

Öğretmenliğimin ikinci yılında görev için yola çıktım. Erzurum otogarında araçtan indim. Perondan yazıhanelerin olduğu kapalı bölüme geçtim. Oradan çarşıya ve ilçe minibüslerinin hareket ettiği yere doğru yürümeye başladım. Yanımda Eşim de vardı. Birden bir genç karşımda durdu ve "Hocam" diyerek söze başladı. "Ben sizin öğrenciniz değildim. Erzincan eğitim Enstitüsünde Kamil'in yakın arkadaşıyım.

Sizden o denli bahsetti ki, Ali Hoca olduğunuzu anlamamak mümkün değil" dedi. Ve devamında "Siz eli öpülesi bir öğretmensiniz. Yaşınız genç ama yüreğiniz dopdolu ve insanlara samimi yaklaşımınız takdire şayan. Sizi kutluyorum" dedi. Bu küçük söz, bir kelebeğin kanadının çırpması kadar küçük bir hareketti, ancak ruhumda çok büyük tesir meydana getirdi. Orada bir müddet ayakta öylece kalakaldım. Bir öğrencim ile yakından ilgilenmiş ve o gencimiz bir fakültede bölüm kazanmış ve istikbalini kurtarmıştı. Bu birinci sevinç idi. İkincisi de o öğrencim beni unutmamış ve bir arkadaşına benden bahsetmişti. Bundan büyük bir mutluluk mu olurdu. Kendi kendime "Ali Hoca, boş ver ticareti, boş ver parayı-pulu, işte sana en kutsal bir görev ve o da öğretmenlik" dedim. Terminalin çıkışın yerinde o genci "Kamil'in yerine kucakladım ve başarılar diledim." "O gence, öğrencim Kamil'e selam ve sevgilerimi iletmesini" söyledim. Evet, tekrar ediyorum, o terminalde kısacık karşılaşma ve küçük bir görüşme benim hayatıma yön verecek ve beni öğretmenlik mesleğime daha fazla bağlayacak bir tesir meydana getirdi. İşte bu kelebek etkisidir. Ya da daha doğrusu ve en anlamlısı "İlahi bir tevafuktur." Çünkü hayatta tesadüf yoktur, tevafuk vardır. Her şey yerli yerinde ve ezelden beri bellidir. Biz belli olan şeyleri vakti geldiğinde yaşıyoruz.

Selam olsun, insanca yaşamanın gereği olan öğrenme ve öğretmenin değerini anlayıp öğretmenlik mesleğinin hakkını vererek hizmet eden insanlara.

Selam olsun, insanlığa ve insanlara kendisini adayan saygıdeğer eğitimcilere.

Selam olsun bu yazımı okuyup da bizim için dua edenlere.

Nitelikli İnsan Yetiştirmeden Hangi Savaş Kazanılır?

Prof. Dr. İsmail GÜVENÇ

Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde (KİYÜ) 2008-2017 yılları arasında rektörlük yaptı. Kurucu rektör. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Profesor.

Gazze'de, Lübnan'da, Doğu Türkistan'da velhasıl kardeş ve inanç birliği olan coğrafyalarda yapılan zulümleri gördükçe üzülüyor ve beşeri sermaye sorunu olduğu düşüncesine kapılıyorum. Bu vehim mi ya da bir gerçeklik mi?

İnsanın gelişmesi ve yeterliliği konusuna her zeminde dikkat çekmeliyiz. Konunun önemini şu cümle yeterince açıklayabilir: "Yeterlilik düzeyleri olmanız ve olmanızı istediğiniz yer arasında köprü kurmanızı sağlar."

Birey ve toplum olarak neredeyiz ve nerede olmak istiyoruz? Bu yazıda acaba insanımız yeterince yetiştirilebiliyor mu (gelişmiş mi) sorusuna cevap arayalım.

Bunun için şahsi gözlem değil uluslararası verilerden yararlanmak doğru bir yaklaşım olabilir.

Veriler

Birçok düşünce insanı "A kalite insan" yetiştirilmesine dikkat çekmiştir. Bu kalitede beşeri olmadan herhangi bir mücadeleyi kazanmak mümkün gözükmemektedir.

Peki soru şu: Türk insanının (T.C. Anayasasına göre Türkiye'de yaşayan tüm insanlar) yetkin ve becerileri ne durumda? Bunun cevabı ulusal ve uluslar arasın değerlendirme raporlarında bulunabilir.

Bu raporlar arasında üçünü zikretmek mümkün: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS), Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Ölçülmesi Programı'nın (PIAAC).

PISA sonuçlarına göre, "Türkiye'de matematik alanında öğrencilerin %61,3'ü, fen alanında %75,3'ü ve okuma becerileri alanında %70,7'si asgari performans düzeyine ulaşmıştır. Üst performans (A Kalite denebilir) düzeyindeki öğrenci oranları ise matematik alanında %5,4, fen alanında %4, okuma becerileri alanında %1,9'dur. Okuma becerileri alanında üst performans düzeyindeki öğrenci oranının diğer alanlara kıyasla düşük olması dikkat çekmektedir (PİSA 2022 Raporu, S: 13-14)

Türkiye'deki yetişkinler, Yetişkin Becerileri Araştırmasına katılan diğer OECD ülkeleri ile kıyaslandığında değerlendirme yapılan her üç alanda da (sözel beceriler, sayısal beceriler ve teknoloji zengin ortamda problem çözme becerileri) ortalamanın altında performans göstermişlerdir.

Yetişkin

PIAAC'da yeterlilikler belirli düzeylere bölünerek 500 puan ölçeğinde tanımlanmıştır. Her düzey kişinin belirli bir puan düzeyinde ne yapabildiğini özetlemektedir. Sözel ve sayısal yeterlilikler için 6 düzey belirlenmiştir.

Yetişkinlerin sadece %0,5 civarındaki kısmı sözel becerilerde en yüksek iki düzeyde (Düzey 4 veya 5) yeterlik göstermişlerdir. Türkiye'deki yetişkinler sözel becerilerde 227 puan ile OECD ortalaması olan 268 puanın oldukça altında performans göstermişlerdir. Türkiye araştırmaya katılan ülkeler ve ekonomiler arasında sözel becerilerde sondan üçüncü sırada yer almıştır.

Bu ölçümlerde sözelde üst düzey için şu yetkinlikler beklenilmekte:

Anlamı

-"Bu düzeydeki (Düzey 4-326 (dâhil) – 376 (hariç) puan) görevler genellikle cevaplayıcının karmaşık veya uzun metinlerdeki bilgileri birleştirmek, yorumlamak veya sentezlemek amacıyla çok aşamalı işlemler yapmasını gerektirir. Görevlerin çoğu, kolayca göze çarpmayan bulgu iddialarının veya ikna edici söylem ilişkilerinin yorumlanması veya değerlendirilmesi amacıyla metinde yer alan belirli, merkezi olmayan bir veya birden fazla görüşün tanımlanmasını ve anlaşılmasını gerektirir."

-"Düzey 5: 376 puan ve üzeri: Bu düzeyde, görevler cevaplayıcının çok sayıda ağır metinden bilgi bulmasını ve bu bilgileri bir araya getirmesini; benzer ve karşıt görüşlerden veya bakış açılarından sentezler oluşturmasını veya argümanlara dayalı bulguları değerlendirmesini gerektirebilir. Görevler genellikle cevaplayıcının kolayca göze çarpmayan, edebi ipuçlarının farkında olmalarını ve ileri düzeyde çıkarımlar yapmalarını veya uzmanlaşmış arka plan bilgilerine sahip olmalarını gerektirir."

Konuşulanı ve okuduğu metni anlamayan, öğrendiğini sentezlemeyen insan sermayesi (!) ile ekonomik, teknolojik, bilimsel vs hangi savaş kazanılır?

Cevap bölgedeki güncel gelişmelerde yeterince açık değil mi?

Son söz: Kem alat ile kemalat olmaz. (Kötü yollardan iyiliğe gidilmez.)

Atık Sonrası Şehir
Atıktan Sonraki Hayat

Sabahattin TURAN
Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Uzmanı, Çevre Mühendisi

Her sabah işe giderken önümden geçen atık konteyneri, bana yalnızca kötü bir koku bırakmıyor; aynı zamanda bir soru da bırakıyor: Biz hâlâ neden atık üretiyoruz? Atıkların etrafında dolaşırken, şehirlerin görünmez hafızasına bakıyormuş gibi hissediyorum. Çünkü atık, sadece maddenin fazlası değil, aynı zamanda bizim tüketim alışkanlıklarımızın, arzularımızın ve hatalarımızın sessiz tanığıdır.

Dünya Bankası'nın 2018 tarihli What a Waste 2.0 raporuna göre, 2050'ye kadar küresel atık miktarı %70 artacak. Bu artış, yalnızca çevresel bir yük değil; aynı zamanda sosyolojik bir krizin de habercisi. Çünkü atık, aslında insanın kendini tüketim üzerinden tanımlamasının yan ürünüdür. Eğer biz bu tanımı değiştiremezsek, atık dağları büyürken insanlık küçülecek.

Bugün apartmanlarımızda var olan "atık odaları"nı düşünün. Karanlık, kokulu, kimsenin görmek istemediği mekânlar... Aslında modern kent kültürünün gizlediği utanç odalarıdır bunlar. Atık Sonrası Şehir'de ise bu odalar yeniden isimlendirilir: Kaynak odası.

Burada atık, artık bertaraf edilmesi gereken bir yük değil, doğrudan tasarım girdisi olarak kabul edilir. Plastik şişe, üç boyutlu baskı için granül hammaddesi olur. Organik atık, biyogaza ve kompostа dönüşür. Elektronik atık, tamir atölyelerine gönderilerek yeniden hayata döner.

Bu basit isim değişikliği, aslında bir zihniyet devrimidir. "Atık odası" gizlemeyi, "Kaynak odası" ise sahiplenmeyi simgeler. Kentin mimarisi artık tüketimin değil, dönüşümün mekânsal karşılığı olur.

Avrupa Birliği, 2020'de açıkladığı Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nda, üretim süreçlerinin ikincil hammaddelerle desteklenmesini bir gereklilik olarak sundu. Atık Sonrası Şehir, bu adımı daha da ileri taşır: Üretim zincirlerinin en az %30'u ikincil hammaddeye dayanacaktır.

Bu zorunluluk ekonomiyi kökten değiştirir:

•Atık toplayıcıları artık görünmez işçiler değil, şehrin stratejik hammadde sağlayıcılarıdır.

•Belediyeler, bertaraf eden değil, hammadde piyasasını yöneten aktörlere dönüşür.

•Atık, maliyet kalemi olmaktan çıkar, değer üreten ekonomik enstrüman haline gelir.

Sosyolojik açıdan da bu, kentte yeni bir sınıfsal rol yaratır. Atıkla temas edenler artık marjinal değil; tam tersine geleceğin ekonomisinin öncüleri olur.

Atık, aslında sosyolojinin de en açık göstergelerinden biridir. Zygmunt Bauman'ın dediği gibi, "Modernlik atık üretme kapasitesiyle ölçülür." Atık Sonrası Şehir'de bu denklem tersine çevrilir: Değer, üretilen atığın azalmasıyla ölçülür.

Bu şehirde tüketim alışkanlıkları kökten değişir:

•Yeni almak yerine, "devamını kullanmak" kültürü gelişir.

•Çocuklar okul kitaplarında atık kavramını değil, kaynak kavramını öğrenir.

•Tüketim üzerinden değil, dönüşüm üzerinden sosyal prestij inşa edilir.

Eskiden atığı değerlendirmek yoksulların mecburiyeti iken, Atık Sonrası Şehir'de bu, bilinçli bir tercihin simgesi olur. Sosyolojik prestij artık "en çok tüketende" değil, en az atık üretende yoğunlaşır.

Türkiye'de 2017'de başlatılan Sıfır Atık Projesi, kaynağında ayrıştırma konusunda önemli bir adımdı. Fakat Atık Sonrası Şehir, sıfır atığı yalnızca hedef olmaktan çıkarır, yaşam normuna dönüştürür.

Düzenli depolama sahaları tarihe karışır. Atık kamyonlarının yönü artık çöplüklere değil, enerji parklarına, biyogaz tesislerine, kompost çiftliklerine çevrilir. Şehrin çeperindeki atık dağlarının yerini, yeşil koridorlar ve enerji bahçeleri alır. Böylece sıfır atık, yalnızca çevreci bir söylem değil, şehir hayatının doğal akışı olur.

"Atık Sonrası Şehir" aslında teknik bir plan değil, bir yüzleşme çağrısıdır. Çünkü atık yalnızca plastik ya da organik fazlalık değil; aynı zamanda insanın kendi tüketim fazlasıdır. O fazlalığı yönetmenin tek yolu, şehirleri değil, kendimizi dönüştürmektir.

Benim kanaatim şu: Atığın olmadığı bir şehir ütopya değil, insanlığın önünde duran zorunlu bir gelecektir. Bu şehir, temiz bir çevreden daha fazlasını vaat eder. Daha adil, bilinçli ve sürdürülebilir bir toplumu.

Belki de en önemlisi, bize şunu söyler: Atık, utanç değil; yeni bir başlangıcın ilk malzemesidir.

Kaynaklar

•World Bank. (2018). What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. Washington, DC: World Bank Publications.

•European Commission. (2020). Circular Economy Action Plan: For a cleaner and more competitive Europe. Brussels: European Union.

•Bauman, Z. (2004). Wasted Lives: Modernity and Its Outcasts. Cambridge: Polity Press.

•Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2017). Sıfır Atık Yönetim Sistemi Uygulama Rehberi. Ankara.

•UN-Habitat. (2020). World Cities Report 2020: The Value of Sustainable Urbanization. Nairobi: United Nations Human Settlements Programme.

•OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2022). Global Material Resources Outlook to 2060. Paris: OECD Publishing.

•Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). "The Circular Economy – A new sustainability paradigm?" Journal of Cleaner Production, 143, 757–768.

•Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2016). "A review on circular economy: the expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems." Journal of Cleaner Production, 114, 11–32.

Bir Valiz, Bin Ders: Gurbette Öğrencilik Serüveni

Yusuf ÇELİK

Kahramanmaraşlı öğrenci, yayınlanmış kitabı var.

Bir genç için memleketten ayrılıp başka bir şehre okumaya gitmek, yalnızca yeni bir okulun kapısından içeri adım atmak değildir; aynı zamanda hayata yeni bir pencereden bakmaya başlamaktır. Gurbette öğrencilik hem zorlu bir yolculuk hem de insanın kendi potansiyelini keşfettiği en kıymetli tecrübelerden biridir. İstanbul Üniversitesi'nde ekonomi öğrencisi olarak geçirdiğim bu yıllar bana öğretti ki: gurbet, yalnızca mesafelerle değil; cebimizle, duygularımızla ve zihniyetimizle sınanmak demektir.

Bavuldan Ağır Yükler

Memleketten ayrıldığım o ilk günü hiç unutmam. Havalimanında annemin gözyaşları, elime tutuşturduğu börekler ve cebime sıkıştırılan üç beş kuruş... Bavul ağırdı ama asıl yük yürekteydi. Çünkü bavula kıyafet koyabiliyorsun; ama evin kokusunu, mahallenin sesini, dostların sıcaklığını yanına alamıyorsun. O anda anlıyorsun: gurbet, bir okuldan önce bir imtihandır.

İlk haftalar özgürlüğün verdiği heyecanla geçse de kısa sürede gerçeklerle yüzleşiyorsun. Faturaları ödemek, anne yemeklerinin kıymetini anlamak, toplu taşımada yolunu bulmak... Tüm bunlar, insanı hızla olgunlaştırıyor. Bediüzzaman Said Nursî'nin "İnsan, sıkıntıyla olgunlaşır" sözü, bu dönemde adeta her gün yeniden anlam kazanıyor.

Hayattan Kitaba

İstanbul Üniversitesi'nin tarihi amfilerinde ekonomi teorilerini dinlerken fark ettim ki en büyük ders hayatın kendisinde gizli. Bir yanda enflasyon, arz-talep dengesi, kıt kaynaklar üzerine konuşuyoruz; öte yanda domatesin fiyatını üç tezgâhta karşılaştırarak en uygununu seçiyoruz. Mahfi Eğilmez'in dediği gibi, "Ekonomi güven üzerine kuruludur." Gurbette güveni, bazen cüzdandaki son banknotta değil; yanındaki dostun samimi omzunda buluyorsun.

Gurbette öğrenci olmak, sana iktisat biliminin en temel gerçeğini öğretiyor: Kaynaklar kıt, ihtiyaçlar sonsuz.(Esasında burada iktisatçılar bilerek ya da bilmeyerek hata yapıyorlar İhtiyaçlar değil talepler ve arzular sonsuz. İhtiyaç ayrıdır, talep ayrıdır) Bütçeni yönetmeyi, önceliklerini belirlemeyi öğreniyorsun. Bu da aslında ömür boyu kullanacağın bir beceriye dönüşüyor.

Yalnızlıktan Dayanışmaya

Her gurbetçinin ilk sınavı yalnızlıktır. Kalabalık bir şehirde milyonlarca insanın arasında kendini yapayalnız hissedersin. Ama zamanla fark edersin ki yanındaki arkadaşlar da aynı duyguyu yaşıyor. İşte o noktada yeni dostluklar başlıyor. Bir arkadaşının evinden getirdiği peynirle kahvaltı yapmak, diğerinin söylediği memleket türküsünü dinlemek... Bunlar, gurbetin en tatlı hediyeleri.

Gurbette, zihniyet sadece para kazanma biçimini değil; paylaşmayı, dayanışmayı ve birlikte ayakta kalmayı da şekillendiriyor. Öğrencilikte dostluğun ekonomisi vardır: çayı paylaşmak, interneti bölüşmek, hatta kira yükünü de birlikte taşımak... Bunların piyasa fiyatı yoktur; ama değeri paha biçilmezdir.

Kendini Keşfetmenin Sermayesi

Gurbet, insanın kendi ayakları üzerinde durmayı öğrendiği bir laboratuvardır. Evinden uzak olmak, seni yeni kararlar almaya, kendi potansiyelini keşfetmeye zorlar. Mehmet Genç Hoca'nın "İktisadın kalbinde zihniyet vardır" sözü burada anlamını bulur. Çünkü gurbette zihniyetin değişir: Bağımlılıktan bağımsızlığa, edilgenlikten üretkenliğe doğru bir dönüşüm yaşarsın.

İstanbul gibi bir şehirde okumak da başlı başına bir hazine. Müzeler, tarihi sokaklar, farklı kültürlerin buluştuğu semtler... Hepsi, ders kitaplarının ötesinde sana yeni ufuklar açar. Bu da gösteriyor ki, gurbet yalnızca bir kayıp değil; aynı zamanda büyük bir kazançtır.

Velhasıl; gurbette öğrencilik sadece bir diploma uğruna çekilen zahmet değildir. O, insanın kendine yaptığı en değerli yatırımdır. Bir ekonomist adayı talebe olarak ifade edeyim sermaye sadece para değildir; tecrübe de bir sermayedir. Gurbette edindiğimiz her deneyim, geleceğe atılmış bir temeldir.

Bir gün geriye dönüp baktığımızda, belki cebimizde fazla paramız olmayacak ama şunu söyleyeceğiz: "O günler, hayatımızın en kıymetli yatırımıydı." Çünkü gurbette öğrendiklerimiz yalnızca meslek değil; bir ömür boyu taşıyacağımız hayat bilgeliğidir.

Selam ve Dua ile...

İnsan Kitap ve Toplum (Kültürel Bir Yolculuk)

Bora DURMUŞ
Jeoloji Mühendisi, Araştırmacı

İnsan, doğası gereği öğrenmeye, anlamaya ve anlatmaya ihtiyaç duyan bir varlıktır. Bu ihtiyaç, yüzyıllar boyunca çeşitli yollarla giderilmeye çalışılmış; mağara duvarlarına çizilen resimlerden günümüz dijital kitaplarına kadar uzanan geniş bir kültürel miras oluşmuştur. Kitap ise bu mirasın en önemli taşıyıcısı, insanın bilgiyle olan yolculuğundaki en kadim ve güvenilir rehberidir. Toplum ise, bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu ve ortak değerlerle şekillenen bir yapı olarak, kitapla insan arasında köprü kurar. Bu üç unsur; insan, kitap ve toplum, birbirlerini etkileyen ve dönüştüren bir döngü içerisinde varlıklarını sürdürürler.

Kitabın İnsan Üzerindeki Etkisi

Kitap, insanın fikri gelişiminde temel bir rol oynar. Bilgi edinmenin, kendini tanımanın, başkalarının hayatlarına dair farkındalık geliştirmenin kapılarını açar. Okuyan insan, yalnızca bilgiyle değil, empati ile de donanır. Romanlar sayesinde farklı hayatları deneyimleyebilir, felsefi metinlerle kendi varoluşunu sorgulayabilir ya da tarih kitaplarıyla geçmişin izini sürerek geleceğe dair bir perspektif geliştirebilir. Kitap okuma eylemi, zihinsel bir yalnızlık içinde gerçekleşse de aslında insanı evrensel bir diyaloğun parçası haline getirir.

Toplumun Kitapla İmtihanı

Bir toplumun gelişmişlik düzeyi, çoğu zaman kitapla olan ilişkisiyle doğru orantılıdır. Okuma kültürü gelişmiş toplumlarda eleştirel düşünme, hoşgörü, hak ve özgürlük bilinci gibi değerler daha güçlüdür.

Ne yazık ki bazı toplumlarda kitap yalnızca sınavlara hazırlık aracı olarak görülmekte ya da sadece belirli kesimlerin erişebildiği bir lüks olarak kalmaktadır. Oysa ki kitap, toplumun tüm bireylerine ulaşmalı; kütüphaneler, okuma etkinlikleri ve ciddi eğitim ve kültür politikalarıyla desteklenmelidir. Bir toplumun kalkınması, yalnızca ekonomik göstergelerle değil, kültürel altyapısıyla da mümkündür. Ve bu kültürel altyapının temel taşlarından biri kitaptır.

İnsanın Toplumdaki Sorumluluğu

Kitap okuyan birey, yalnızca kendini değil, yaşadığı toplumu da dönüştürme potansiyeline sahiptir. Bilinçli fertler, demokratik değerlere daha çok sahip çıkar, toplumsal sorunlara karşı duyarlılık geliştirir ve çözüm arayışında aktif rol oynar. Kitap okuyan bir insan, kendine ve çevresine karşı daha sorumlu hale gelir. Bu sorumluluk, zamanla bir toplumsal bilince dönüşür. Toplumu dönüştüren bireylerdir ve bu bireylerin en güçlü araçlarından biri kitaplardır.

Sonuç

İnsan, kitap ve toplum arasındaki ilişki; bilgi, bilinç ve değişim (ilim, irfan ve yenilik) üçgeninde şekillenir. Kitap, bireyin iç dünyasını zenginleştirirken, birey toplumu etkiler, toplum da bireyi yeniden şekillendirir. Bu döngü sağlıklı işlediğinde, hem birey hem de toplum daha adil, daha bilinçli ve daha üretken bir yapıya kavuşur. Bu nedenle kitaplar, yalnızca sayfalardan ibaret değil; insanın ve toplumun geleceğini şekillendiren sessiz ama güçlü birer aktördür.

İnsan Kitap ve Topluma Dair Veciz Sözler

"Bir kitap okudum, hayatım değişti."
Malcolm X

***

"Kitap okumadan hayata meydan okuyamazsın."
Nuri Pakdil

***

"İnsanlar kıyıcıydılar, kitaplara sığındım."
Cemil Meriç

***

"En güzel dost kitaplar ve kitap okuyanlardır."
Ahmet Sandal

Şiir, Trajedi ve Komedi Üzerine

Mehmet KURTOĞLU

Şanlıurfa doğumlu. Şiir, deneme, inceleme, biyografi, belgesel, roman ve tiyatro yazarı.

Yunanca yaratmak anlamına gelen "poiein"den "poetika" (şiir sanatı) ve "poietes" (şair sözcükleri) türemiştir. Yunanca yaratıcılıktan doğan şiir, bizim medeniyetimizde şuur (bilinç)ten türemiş bir sözcüktür. Yunanca yaratmak anlamına gelen şiir, arka planında tanrısal bir düşünce taşır. Çünkü yaratıcılık tanrısaldır. Bizde "şiir" şuur (bilinç)ten türetilmiş bir sözcüktür. Yunan'a göre yaratıcılıktan, bize göre ise şuurdan doğmuştur. Şuur (bilincin) anlamı; zaman, mekân, hadiseler hakkında bilgili ve uyanık olma halidir. Şair, bilinci daima açık olan insandır. Bu yüzden herkesten önce hisseder, herkesten güçlü bir sezgiye sahiptir. Yunan'a göre yaratıcılık olan şiir bizde uyanıklık ve idrakin eseridir. Bu sezgi ve idrak şairi diğer insanlardan ayırır. Çünkü yaratıcılığın da uyanıklık halinin insana verdiği bir güç vardır, bu güçle şair diğer insanlara göre daha çok metafizik boyuta sahiptir. Necip Fazıl'ın metafizik ürpertilerini sözcüklere dönüştürdüğü şiirleri, onun sezgisini ve eşyanın ötesini herkesten daha çok hissetmesinden dolayıdır. Örneğin Otel Odaları şiirinde geçen;

Atılan elbiseler, boğazlanmış bir adam,
Kırık masalarında, kırık masalarında

Bir sırrı sürüklüyor, terlikler tıpır tıpır
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.

Mısralarındaki metafizik tasviri sıradan birinin yapması mümkün değildir.

Şair yaşadığı anın ve mekânın idrakinde olan ve bunu kimsenin hissetmeyeceği şekilde sözcüklere dönüştüren kişidir. Aslında Doğu'nun şuurdan doğan şiiri, tıpkı Yunan'da olduğu gibi kendi içinde bir yaratıcılık saklar. Zira şuur insana mahsustur ve ondan kaynaklanan duygu ve düşünceler özel ve özgündür. Bu özel ve özgün yaratıcılık (sanatçılık) ancak şair ve sanatçılara mahsustur. Bu yüzden tarih boyunca şairler hep farklı görülmüştür. Örneğin cahiliye Arapları şairleri; cinler, sihir, büyü ve metafizik güçlerle ilişkili görüp ayrı bir statü vermişlerdir. Aşiret veya kabileler ağa/reis, din adamı ve şair üçlüsünün etrafında toplanır.

Sanatın taklitten doğduğunu söyleyen Aristoteles'e göre ise, insan karakteri iyi ve kötüden meydana gelmiştir. Ona göre genel anlamda sanat özelde şiir insan karakterinin iyi ve kötü boyutundan doğmuştur. Trajedi ve komedinin de insan ruhundaki bu duygudan kaynaklandığını belirten Aristoteles, ağırbaşlı şairlerin güzel eylemleri ve güzel insanların eylemlerini, daha sıradan şairlerin ise bayağı insanlarınkini taklit ettiğini söyler. Ayrıca birincilerin ilahiler ve övgü şiirleri söylediği, ikincilerin de yergiler (hiciv) söylediğini belirtir. Ona göre trajedi iyi şairlerden, komedi kötü şairlerden doğmuştur. Kadim dönemlerde trajedinin saygın, komedi bayağı bir sanat olarak görülmüştür. Çünkü komedi kötülüğü, çirkin ve gülünç olanı konu edinir. Tarih boyunca kralları eğlendiren soytarılar komedi yapmıştır. Trajedi acı ve ölümü terennüm etmiştir.

Trajedi seçkin ve soyluların, komedi aşağı tabakanın sanatıdır. Trajedi merkez, komedi kenardır. Trajedi ve komedinin ortaya çıkışını Aristoteles Poetika'nda yazdığına göre; Megaralılar/Dorlar, şehirleri kuşatan varoşlara/kenar mahalleye kome, Atinalılar ise demos demiştir. Komedyen "komeidos" fiilinden değil, bu insanların aşağılanarak kentten kovulup bir kome'den diğerine dolaşmalarından gelmiştir. Komedi sonradan bu iki sözcüğün birleşiminden türemiştir. Sicilya'da yaşayan Megaralılar komedinin kendilerine ait olduğunu söyler. Bu bağlamda trajedi şehirli, komedi köylüdür. Trajedi inceliğin, komedi kabalığın ürünüdür. Örneğin argo kanunsuz şehirlerin dilidir çünkü köylü ve kabadır. Komedi ve mizah argodan beslenir. Trajedi ise inceliğin dilidir. Derin düşüncenin, acının ve ölümün dilidir. Trajedide bir soyluluk, komedide bir bayağılık vardır. Bayağılık çirkin ve komiktir. Çirkin ve komik olan sevimsiz ve gülünçtür. Trajedi gamlı, komedi gamsız toplumların sanatıdır. Komedi demokratik yönetimlerde ortaya çıkmıştır.

Şiir kadim zamanlarda ölçülü söz söyleme sanatı, modern zamanlarda ölçüsüz söz söylemedir. Eskiden sözün ölçülü olması, günümüzde ise ölçüsüz olması insanın yaratıcılığına yorumlanmıştır. Kadim zamanlarda şiir ruhiyatı merkeze alırken, modern dönemlerde fikriyatı merkeze almıştır. Bundan dolayı şiir Aristoteles'ten bu yana büyük bir değişime uğramıştır. Aristoteles'in destan, komedi, ve trajediyi şiir sanatı içinde değerlendirmiştir. Çünkü onun döneminde komedi ve trajediler manzum olarak kaleme alınırdı. Günümüzde ise artık bunlar tiyatro, roman ve sinemanın konusudur ve nesir olarak kaleme alınır.

Ayrıca şiirde benzetmeyi yani metaforu eleştirmiştir. Metafor bir adın yabancı bir şeye aktarılması demektir; aktarım ya cinsten türe, ya türden cinse, ya türden türe doğru ya da orantı (analogon) yoluyla yapılabilir. Cinsten türe aktarımın örneği 'gemim orada durdu', çünkü demir atmak bir durum türüdür. Türden cinse aktarıma örnek 'Odysseus binbir iyilik yaptı', çünkü binbir çoktur ve burada çok yerinde kullanılmıştır. Türden türe aktarımın örneği 'canını tunçla söktü' ve 'uzun uçlu tunçla koparttı', çünkü ilkinde koparak almak anlamında sökmek, ikincide sökerek almak anlamında koparmak kullanılmıştır ve her ikisi de almanın bir türüdür." Aristoteles metafora verdiği bir başka örnekte; "kupa Dionysos için neyse, kalkan da Ares için odur; bu durumda (ozan) kupa yerine 'Dionysos'un kalkanı', kalkan yerine de 'Ares'in kupası' diyecektir. Ya da yaşlılık ömre göre neyse, akşam için 'günün yaşlılığı' ve yaşlılık içinde 'ömrün akşamı' ya da 'ömrün günbatımı' diyecektir. Bazı durumlarda orantıdaki öğelerden birinin adı yoktur ama bu duruma orantıyı kurmaya engel olmayacaktır." Şiirde metafordan daha çok dilin kullanımını ve taklidi önemseyen Aristoteles, şairi taklitçi görür. Günümüzde ise iyi bir şair olmanın yolu taklitten değil, özgün olmaktan geçer. Divan edebiyatında sivrilen birkaç büyük şair dışındaki diğer şairler özgün olamadıkları, nazire yazdıkları için büyük şair olamamışlardır. Dolayısıyla Aristoteles'in şairin taklitçi olması gerekir hükmü günümüzde geçerliliğini yetinmiştir, çünkü ona göre şair taklit etmeli metafora başvurmamalıdır. Oysa günümüz şiirinde bir şiirin gücü imge/imaj/metafordan kaynaklanır. Bir şair sözcüklerine ne kadar çok anlam yükleyebiliyorsa, o şiir o kadar büyük demektir. Bugün sinema, resim ve şiir sanatı metafor üzerinden inşa edilmektedir. Düz ve ölçülü anlatımın artık geçerliliği kalmamıştır.

Sevmek Zamanı (Bir Film Tahlili)

Alisa Çiçek AKYOL

Canlı radyo yayını yapımcısı, sivil toplum kuruluşları gönüllüsü.

Türk sinemasındaki klasik sınıfsal farkların yanında aşk ve kavuşamayışın sıra dışı işlendiği bir film "Sevmek Zamanı".

Film sonbaharda sağanak halde yağan yağmur, kapalı bir hava, rüzgâr ve yürüyen insanların ayak sesini işittiğimiz kaydırmalı bir çekimle Büyük Ada'da başlar. Halil genelde köşk iç süsleme ve boya işi yaparak geçinir. Halil önceden boyamış olduğu şimdi boş olan bir evin önce balkonuna sığınır sonra içeri girer. Salonda devasa bir kadın resmi görür ve çok etkilenir. Derin hayallere dalarken kadının bakışına kendisinin de anlamadığı bir sebepten meftun olur. Halil bir sene boyunca sürekli bu köşke gizlice girer ve saatlerce büyülenmiş halde portreyi seyreder.

Köşkün sahibinin kızı Meral, iki arkadaşıyla köşke geldiğinde üst kattan gelen sesleri merak eder, yukarı çıktığında odada tanımadığı bir adamın duvardaki kendi portresini dalgın ve aşkla izlerken bulur. Meral önce aşırı şaşırır ama yine de duruma anlam veremez. Halil halinden memnun olup Meral'in fiziken olaya dâhil olması büyüyü bozmuştur. Portre Halil'i bir sığınak, bir mağara gibi sarıp sarmalamış o da bu sığınakta kaybolmuştur.

Film Büyük Ada'da geçmekle beraber sahnelerde uzaktan Süleymaniye Camii ve Beyazıt Kulesi görünmektedir.

Süleymaniye Camii'nin, İstanbul'da yüzlerce deprem görmesine karşın yapısında en küçük bir çatlak dahi olmaması tıpkı Halil'in duygularında bir hasar oluşmaması gibidir. Ayrıca yangın gözetleyip haber verme gayesiyle yapılan Beyazıt Kulesi de Halil'in o anlaşılmayan sevgisinin bir devamı gibi Meral'in duygularındaki psikolojik çözümlemeleri gözetleyip haber verir durumdadır.

Halil, Meral ile ikinci defa serada rastlaştığında, elinde aldığı kahvaltılık bir şeyler ve ekmek vardır. Halil bu acımasızlığın da farkındadır. Ama ne durumda olursa olsun portrenin ona bakışı değişmediği gibi kendi içindeki aşktan beslenir. Aşkını büyüterek besleyip çoğaltarak içindeki aşktan suretin aşkını da doğurmuş olur. Meral haliyle bir aşk itirafı beklerken, Halil, "Resminle benim aramdaki durum seni ilgilendirmez, ben senin resmine aşığım" diyerek Meral'i şaşırtır.

Halil aşkını karşısındaki kanlı canlı insana ilan ettiğinde duruma gerçeklik kazandıracaktır ki bu başkasını hayatına almak manasına gelir. Dolayısıyla bu bir sorumluluk gerektirir.

Fransız düşünür Alain Badiou, aşk ilanının rastlantıyı sabitlediğini ve bir süreyi başlattığını söylerken duyguya da bir gerçeklik kazandırdığına değinir. Bu deneyim ile bedenler bir araya gelirken kendi gerçekliğini kurmuş olur. Filmin başında Halil'in sıkça tekrarladığı Meral'e değil resme âşık olduğu fikrinde eksik olan etkin bir arzu durumudur.

Çünkü aşk duygusunun oluşumunda gerçek bir karşılaşma yaşamamıştır. Dolayısıyla bu arzunun olmayışı da aşk karşısında harekete geçişi sağlayamaz. Bu nedenle de karşılaşma anında bir his yaşanmıyor, çünkü karşılaşmadan önce resimle muhabbet kurulmuştur. Böylece de Halil başkasını aşkına dâhil ettiğinde oluşabilecek üzüntü ve pişmanlığı baştan iptal ettiğini şu sözlerle itiraf ediyordu: "Nihayet değişmezi bulmuştum, resmin benim içime bakıyordu, benim kendimi görüyordu."

Fransız film kuramcı ve eleştirmeni Andre Bazin, "Fotoğraf Görüntüsünün Varlıkbilimi" isimli makalesinde, "Bütün sanatlar insanın varlığı üstüne kuruludur; ancak fotoğrafçılıktadır ki insanın yokluğundan zevk alırız" der. Fotoğraf çekildiği zamanı içerisinde durdurup saklar çünkü. Yani sonsuzluğu hayal etmekten öte zamanı mumyalayarak onu kendi bozulmasından sakınır. Halil de meftun olduğu bu bakışı mumyalarken değişmeyeceğinden emindir.

Erksan, Fransız Yeni Dalga ve İtalyan Gerçekçi sinema akımından esinlendiği yeni biçim teknikleri Doğu sanatları ile uzlaştırmayı denemiştir. Doğudaki mistik surete olan aşkı, kameranın sıra dışı hareketli çekimlerin akıcılığı sağlar. Erksan hiç yılmadan bütün eleştirilere kulak tıkayarak farklı olan sinema dili ile ulusal, özgün ve yenilikçi bir sinema için mücadeleyi sürdürür. Müşfik Kenter'in olağanüstü oyunculuğu, suretini kıskanan ve aşkının karşılığını her fırsatta arayan şaşkın ve sinirli haliyle Sema Özcan ve Süleyman Saim Tekcan ile sınırlarını çizen bir filmde özgünlüğünü yine vurgular. "Sevmek Zamanı", yeni sinema denemesi yeterince anlaşılamadığı için uzun bir zaman gösterime girememiştir. Anlattığı aşk gibi Erksan da anlaşılamamıştır.

Halil güvenli alandan çıkmak istemediği gibi, aşkın getireceği riskten kaçar, kendi dünyasının konforunu tercih eder.

Meral'in durumu ise ilk karşılaşmada başka bir bedeni olaya dâhil ettiğinden dolayı daha güçlüdür. Meral'in durumunda olay arzuya dönüşmüştür ve Halil'in tersine onu etkin kılar. Böylece, Meral "Ben de sana bakmak istiyorum" derken, Halil'in alamadığı riski alır.

Halil, çok zorlanarak "Benimle resmin arasına girme; istemiyorum seni" deyiverir Meral'e. Çünkü Halil bilir başına ne geleceğini. O bu haliyle surete daha da bağlanır. Halil portrenin kendisine hep aynı biçimde bakmama ihtimalinden çok korkar ve o korku derecesinde tutkuyla sever. Bir nevi Halil, portreye gönderdiği duygu ve düşüncelerinin karşılığını da istediği ve hayal ettiği biçimde alır. Böylece bu portre Halil için, vazgeçemeyeceği, arzuladığı geri beslemeyi de yapar.

Halil, Meral yanındayken bile ona değil portreye âşıktır. "Seni sevsem benim düşüncelerimi yıkarsın, resmin beni bırakmaz, bana kızmaz, beni hep sevebilir. Oysa seni sevsem bu kadar mutlu olamam" der. Halil'in dünyası o kadar farklıdır ki, onu kendisi bile anlamaz. Pek konuşmak istememesinden, bakışı, yalnızlığı, müzik ve sessizlikten bunu anlarız. Tüm seyirciler bu sessizlikte, apayrı bir Halil oluverir. Belki de bu sebepten olabildiğince azdır replikler.

Meral, olup biteni izleyip bu muhteşem ahengin parçası olmak isterken tüm dengeleri altüst eder. Meral de çaresizce resmin kendisi olduğunu, onu bağrına basacağını, aşkına karşılık vermek için sabırla beklediğini her fırsatta haykırır. Meral'i tanımadığını ama resmini tanıdığını ve resmin onun hayal dünyasını asla yıkmayacağından emin olduğunu anlattığında aslında sınıfsal farklılıklarını da vurgular.

Meral bu davranışının bir korkudan ileri geldiğini söyleyerek ikna etmeye çalışır. Halil, korktuğunu itiraf ederken sevdiği bir şeye ebediyen sahip olmak isterken yaşanan bir korku olduğuna dikkat çeker.

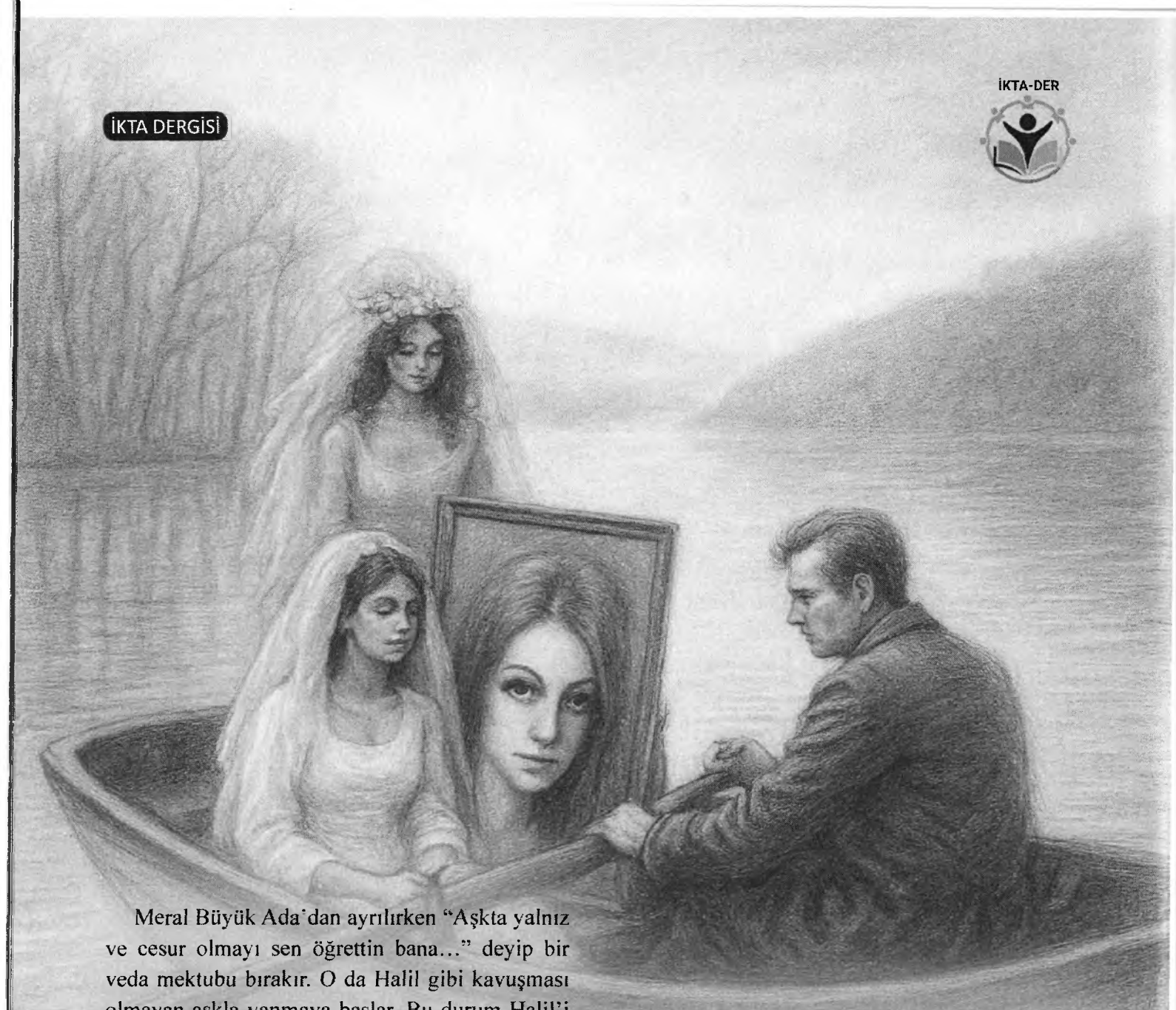

Meral Büyük Ada'dan ayrılırken "Aşkta yalnız ve cesur olmayı sen öğrettin bana..." deyip bir veda mektubu bırakır. O da Halil gibi kavuşması olmayan aşkla yanmaya başlar. Bu durum Halil'i cezbeder.

Sürekli resimdeki surete bakarak yüreğini dağlayan Halil ile empati kurmak istemeyen seyirci kahramanla özdeşleşmekte aşırı zorlanır. Seyircinin Halil'e yaklaşıp bu derinliği hissedebilmesi için empati kurabilmesi gerekir.

Meral karlı bir kış gününde ıssız bir yolda, ayakları çıplak bir biçimde arabadan inip yokluğu seçerken buna hazır olduğunu Halil'e kanıtlar. Artık Halil ile aynı durumdadır. Halil de onu bu biçimde sevmeye hazırdır. Halil'in devamlı yüzünün denize dönük olması İstanbul silüeti önünde o mahzun ve suskun hali gerçek sevgi arayışındandır.

Süreç; Halil'in ara ara inançlarından vazgeçerek başka düşüncelere dalması ile devam eder. Meral'e âşık olmayı bile dener. Ama vazgeçer ve hayallerini de alarak bir sandala koyup açılır.

Meral'in evleneceğini duyunca onun fotoğrafına bir de gelinlik giyen manken ekleyip sandala biner. Seyirci Meral'in düğünden kaçıp geldiğini görünce Halil'in neyi seçeceğini merakla bekler. Halil'in artık Meral'i seçtiğini, fotoğraf ve mankenin suda süzülmesinden anlıyoruz. Ne var ki Meral'in evleneceği kişi tarafından vurulmalarıyla kavuşamama öyküsü sürdürülürken tamamlanma duygusu yarım bırakılır. Böylece Erksan birine âşık olmak için onun bedeni varlığına gereksinim olmadığını anlatmıştır.

Üsküdar Vapuru

Ali KÜÇÜKDAĞLI

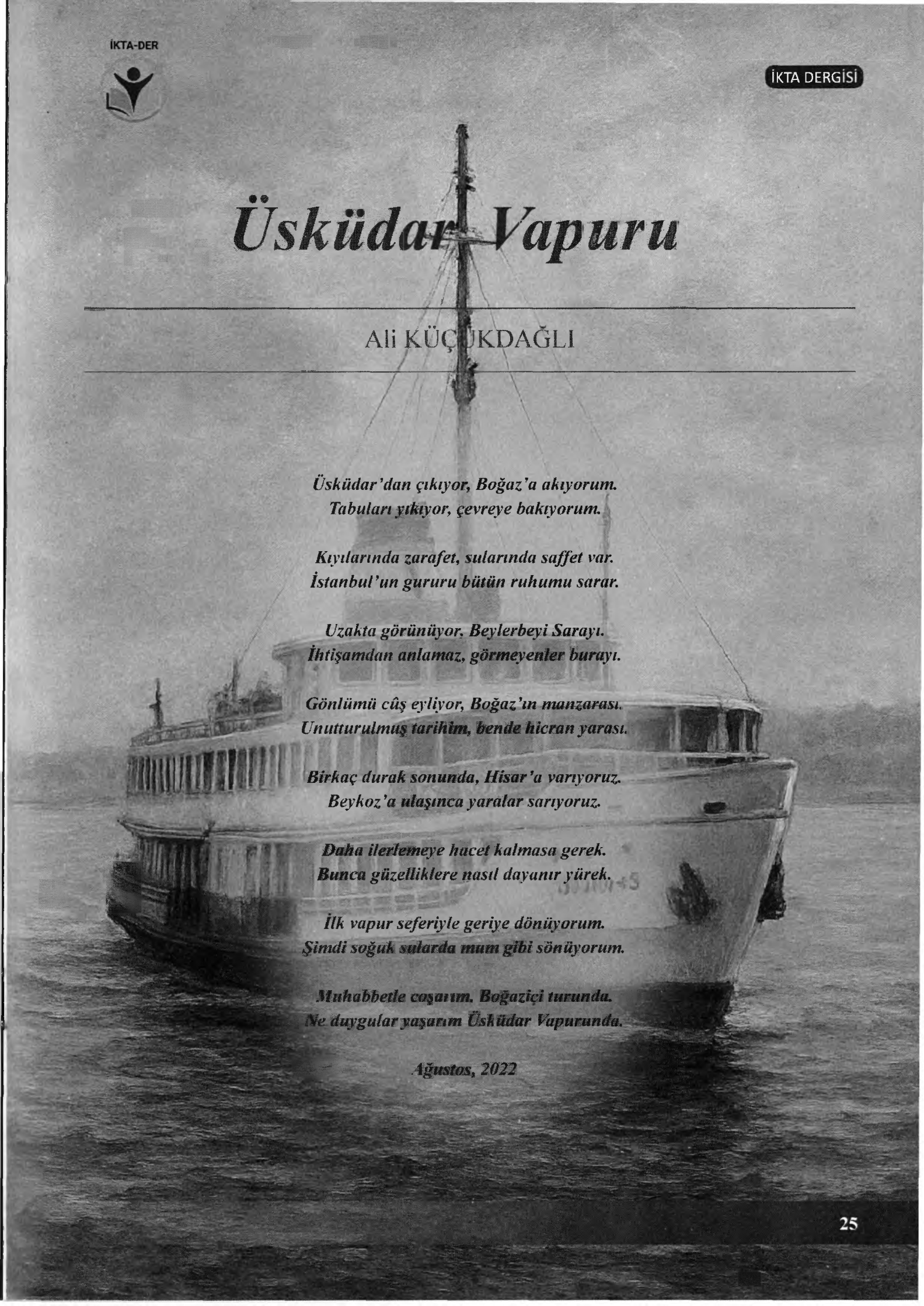

Üsküdar'dan çıkıyor, Boğaz'a akıyorum.
Tabuları yıkıyor, çevreye bakıyorum.

Kıyılarında zarafet, sularında saffet var.
İstanbul'un gururu bütün ruhumu sarar.

Uzakta görünüyor, Beylerbeyi Sarayı.
İhtişamdan anlamaz, görmeyenler burayı.

Gönlümü cûş eyliyor, Boğaz'ın manzarası.
Unutturulmuş tarihim, bende hicran yarası.

Birkaç durak sonunda, Hisar'a varıyoruz.
Beykoz'a ulaşınca yaralar sarıyoruz.

Daha ilerlemeye hacet kalmasa gerek.
Bunca güzelliklere nasıl dayanır yürek.

İlk vapur seferiyle geriye dönüyorum.
Şimdi soğuk sularda mum gibi sönüyorum.

Muhabbetle coşarım. Boğaziçi turunda.
Ne duygular yaşarım Üsküdar Vapurunda.

Ağustos, 2022

Ya Hafız Ya Kebikeç

Recep KONOKMAN

Kamu İç Denetçisi (Eğitimci, Eski Vergi Müfettişi, SMMM, Bağımsız Denetçi, TODAİE-2009-Kamu Diplomasisi-2017)

Bizim yaşadığımız, geçmişte atalarımızdan bize miras ve emanet kalan; bizim de gelecek nesillere sahip çıkmak üzere emanet bırakacağımız, bu "kadim" Anadolu toprakları binlerce yıllık bir "ekin" yani kültür varlığına da sahip "vatan"-dır. Yine yakın coğrafyamızda kütüphaneleri ile ünlü Bağdat (Babil), İskenderiyye kadar meşhur Efes Millet Kütüphanesi de yine bu topraklardadır.

Atalarımız olan Anadolu Selçukileri ve Osmanlılar da bir "medeniyet" olarak mührünü yine bu kadim topraklara sadece fetihleri ile değil; kültürü ile de vurmuş ve bu toprakların 1071'den bu yana 950 küsur senedir "ezeli ve ebedi" Türk yurdu olmasını sağlamışlardır.

Bu topraklardaki Medeniyetimizin temel taşlarından biri şüphesiz Kitab-ı Dede Korkut'tur. Nitekim Fuat Köprülü "Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut'u öbür gözüne koysanız, yine Dede Korkut ağır basar" der. Muharrem Ergin ise "Türk dilinin en güzel eserlerinden biri belki de birincisi, Türk kültürünün temel eserlerinden biri belki de birincisi" demiştir.

Kültürümüzün temel taşlarından biri de dilimizdir. Nitekim Nihat Sami Banarlı'nın "Türkçe'nin Sırları"a ilişkin olarak; "Her dil imparatorluk dili olamaz. Çünkü her millet imparatorluk kuramaz. Türk milleti tarafından fethedilmiş topraklar nasıl Türk vatanı olmuşsa, aynı millet tarafından Fethedilmiş kelimeler de öyle Türk kelimesi olmuştur.

Asırlarca Türk'ün malı olmuş, Türk sesiyle ve Türk san'atla işlenmiş; ev, aile, köy Türkçesine, aşk ve iman Türkçesine girmiş; Türk'ün heyecanına işlenip vicdanına yerleşmiş ve Türk olmuş kelimeler de verilemez!.. Bunlar, bizim zafer ve şeref hatıralarımızdır" söyledikleri ne yerinde bir tespittir. Ve İstanbul Türkçesi ise güzel dilimiz Türkçe'nin mükemmeliyet zirvesidir.

Güzel dilimizi yaşatacak, geliştirecek ve gelecek nesillere aktaracak temel argümanımız ise gündelik hayatta bütün "dijitalleşme"ye rağmen sığınağımız olan kitaplardır. Süs olmaktan öte, okunası bir kütüphanesi olan her ev dünyanın keşmekeşliğinden kaçabileceğimiz gizemli bir sığınaktır. Yine yazarın dediği gibi "Bir dost ziyaretinde evinde eğer geniş bir kütüphane ile karşılaştıysam ruhum kanatlanır. Çünkü her kitap sonsuzluğa açılan bir kapıdır ve "Güzel olan her şey sonsuzluktan bir iz taşır." Kütüphaneler Cemil Meriç'in dediği gibi "Bütün çağların, bütün ülkelerin ölümsüzleriyle dolu"dur ve insana ölümsüzlüğün iksirini ve anahtarını da verebilir. Çünkü kitap kâinata açılan kapı ve bütün büyük peygamberlerin mucizesidir. Kitap soyumuzun hafızası ve kaybolmayan mazimizdir.

Keb-i Keç: Lugat-i Naci'de yer aldığı üzere "Bir nev'i nebat, Süryanilerde (keldanilerde) haşerat üzerine müvekkil bir melek ismi olduğundan güve dokunmasın diye bu ismi bazı kitaplara yazarlar." şeklinde açıklanmıştır.

Esâsen eski zamanlarda zehirli bir çiçek olan Kebikeç, kitapların arasına konur ve haşerâtın zarar vermesi engellenirmiş. Zamanla Kebikeç bitkisini ezip, suyu ile kitap kapaklarına "Meded Yâ Kebikeç" yazarak bu işi daha estetik hâle getiren hattatlar da gelip geçmiştir. Derken bir zaman gelmiş ki, düğün çiçeği Kebikeç'in kendisi değil de, zehirli suyundan yazılmış ismi konulur olmuş, kitapların başına: Bir muska gibi. Farklı bölgelerde farklı isimlerle anılan fakat illâki bilinen Kebikeç, Kuzey Afrika'da "Kabikah, Kabikanc, Kaykatac, Akikanc", Endonezya'da "Yâ Kih" isimleriyle anılırmış. İsmi ne olursa olsun, büyük zahmet ve sabırla çok uzun sürelerde yazılan el yazması eserlerin, haşerât tarafından yenmemesi için dâimâ Kebikeç'ten meded umulmuştur, insanlarca.

Son olmamak üzere; yaşadığımız felaket ve helaket asrının yaşandığı bu çağın vicdanı olmak", "İdrakimize vurulan zincirleri kırmak", "Türk insanını Türk insanından ayıran bütün duvarları yıkmak", bize ait muhteşem bir mâziyi, daha muhteşem bir istikbâle bağlayacak köprü olmak" için, olabilmek için okuyunuz, ve kitap düşmanı haşeratlarla birlikte olmaktan kaçınınız. Jim Rohn'un dediği gibi "İnsan, en çok vakit geçirdiği 5 kişinin ortalamasıdır." Kitapseverlerle dost olun, dost kalın. Rahmetli, Ankara'nın kadim insanlarından Hafız Hasan Böke'nin dediği gibi:

"Oku oğlum oku
İlim ar olmaz.
İlmi ar edenler;
Berhüdar olmaz."

Okuyan kalmanız, müstefid olmanız dileği ile, iyi okumalar efendim!

Toprak: Sadık Dost

Arafat ARIK

Pazarcık Aksu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmeni, şair ve yazar.

İlk insanın hamuru, çamuru, mayası, yaradılışın sihirli kimyası.

Allah'ın insanı yaratmak için sebep kıldığı büyülü ana.

Uğruna binlerce yıldır insanoğlunun birbirini kırdığı, savaştığı, sığınak, barınak, yurt, vatan...

Ölümüze mezar, dirimize namus, şehidimize ebedi istirahatgâh, rençbere rızık, kuşa tünek, kurta in.

Börtü böceğe bin bir çeşit çeşni çiçek.

Bazen Ağrı olur heybetli ve vakur, bazen bereketli Harran, bazen memelerinden Fırat akar susuzluğa ilaç.

Çukurova'da pamuk, Konya'da buğday, Tosya'da çeltik, Antep'te fıstık olur bağrında.

Kahramanmaraş'ta muhteşem ceviz, badem verir göğsünden, salkım salkım da üzüm.

Aytmatov'da ana, Akif'te şüheda, Veysel'de sadık yâr...

"Karnın yardım gazmayınan, belinen
Yüzün yırttım tırnağınan, elinen
Yine garşıladı beni gülünen
Benim sadık yârim gara topraktır"

Zahite abdest, şaire şiir, arife inziva, hastaya şifa, dertliye devadır.

Tohum sinesinde neşvünema bulur, ağaç olur rızka dönüşür.

Pislik karnında arınır berekete dönüşür. Bütün ayıplarımızı o örter.

Heybeti ve tevazusu iç içedir.

Bazen mütevazıdır ayaklar altında tevazu belletir ama çok da dev yutmuştur.

Gök kubbenin altına sığmayanları iki metrecik çukuruna sığdırmıştır.

Sahibiyiz sanırız da misafiriyiz oysa,

Kimlere sahiplik edip uğurlamıştır ebediyete.

Göktekinin yerdeki temsilcisidir, gökten yağar, yerden var eder.

Eskimez, tükenmez, yorulmaz. Yeniler kendini her sabah, her cemrede. Hava, su derken, en son toprağa düşer cemre.

Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz topraktan geldik toprağa gideceğiz...

Bir gün toprak olacağız bir gün...

BİR GÜN

Yürek sofrasını sererler bir gün,
Hasatsız gönlünü dererler bir gün,
Senin de sırrına ererler bir gün,
Kalp kalbi bulunca o erler bir gün.

Gelecek şafağa dilek tutulup,
Çürümüş ruhlara bin can katılıp,
Kalan sağlar için fire atılıp
Özgenin hakkını verirler bir gün,

Güle giran olan acı dikeni,
Umut toprağına ateş ekeni,
Teslim olan candan canlar sökeni,
Kadim çarmıhlara gererler bir gün

Ey kalbim sana da mihrican uğrar,
Tatmadığın hüsran, perişân uğrar,
Bir amansız sızı,su-i zan uğrar,
Mansur niyetine yererler bir gün.

Arafat Arık

Düşersin / Düşerim / Düşlerim

Ahmet SANDAL

Düşersin Sevdiğim.
Aklıma düşersin.
Ruhuma düşersin.
Gönlüme düşersin.
Özüme düşersin.
Gözüme düşersin.

Düşerim Sevdiğim.
Görmez olur da.
Önümü bile göremeyecek.
Hâle düşerim.
Karanlık olur Dünya.
Umutsuzluğa düşerim.

Düşlerim Sevdiğim.
Ha geldi, ha gelecek.
Ha geldi, ha gelecek.
Diye düşlerim.

Bir zaman sonra.
Umutların en sonunda.
Artık rüyalarda düşlerim.
Artık rüyalarda düşlerim.
Bitmez, tükenmez düşlerim.

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği ve Maksadı

Tarih: 01/08/2025 Sayı: 2025/2

TÜM İLGİLİ MAKAMLARA
ANKARA

Yıllardır kitap bastırıp halkımıza bedava kitap dağıtan, bu nedenle de çevresinde "Kitapçı Baba" olarak bilinen Kahramanmaraşlı Şair Yazar Ahmet Sandal ve arkadaşları tarafından 29 Mayıs 2025 tarihinde Ankara'da "İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları (İKTA-DER)" adıyla bir dernek kurulmuş olup Derneğin Tüzüğünde de belirtildiği üzere maksadı "kitap ve dergi ile benzeri eserler yayınlamak, satın almak, satmak, bedelli ya da bedelsiz olarak halkımıza dağıtmak, kitap fuarlarına ya da benzeri kültür faaliyetlerine ya da toplantılara katılmak, vatandaşlarımızı kitap okumaya teşvik etmek, kurum ve kuruluşlarla kültür faaliyetlerinde işbirliği yapmak, ülkemizde kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmek ve kitap okuma oranlarını arttırmak, kreş, okullar, üniversiteler vb gibi eğitim kurumlarında, hastane, huzurevi, yaşlı bakım evi vb yerlerde, kafe, pastane, kıraathane ve kahvehane vb gibi halka açık yerlerde, hapishane, ıslahevi vb gibi kurumlarda kütüphane kurmak, kütüphanelere kitap ve dergi ile benzeri eserleri hibe etmek, toplumda "Kendini bilen ve ilim-irfan sahibi, edep ve ahlak timsali fertlerin yetiştirilmesi" için faaliyetlerde bulunmaktır."

Bu maksat doğrultusunda "Herkes kitapla buluşmalı ve Türkiye okumalı" parolasını esas alarak yola çıkan Dernek yönetici ve üyeleri "Huzurlu aile ve güvenli toplum" inşasına çalışmak, yalnız ilim değil aynı zamanda irfan sahibi ve kendini bilen fertlerden oluşan bir toplum meydana getirmek için tüm resmi ve özel kurum ile kuruluşlarla müşterek çalışmaya, bu maksat doğrultusunda hazırlanan projelere bir Sivil Toplum Kuruluşu (STK) olarak destek vermeye ve katkı sağlamaya hazırdır.

Şurası bir gerçektir ki, bir toplumda bencil, düşüncesiz, öfkeli, gergin, bilinçsiz, umutsuz ve menfaatçi insanların sayısı ne kadar fazla ise o toplum o kadar huzursuz ve güvensizdir. Bu toplumu daha huzurlu ve daha güvenli hale getirmenin tek yolu, bencil, düşüncesiz, öfkeli, gergin, bilinçsiz, umutsuz ve menfaatçi insanları kitapla buluşturup ilim ve irfan sahibi insanlar haline getirmekle mümkündür. Toplumdaki insanlar "Ben bu toplumdan ne kapabilirim anlayışsızlığından ben bu toplum için ne yapabilirim anlayışına" kavuştuğunda sorun çözülmüş demektir.

Bu anlayışla kurulup faaliyetlerine başlayan derneğimizin kuruluşunu bilgilerinize arz ediyoruz.

Saygılarımızla.
01 Ağustos 2025, Ankara

Ahmet Sandal
İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği (İKTA-DER) Yönetim Kurulu Adına

Not: Derneğimizi tanıtan bu yazı 1 Ağustos 2025 tarihinde tüm kamu kurum ve kuruluşlarına mektup ve e-mail ortamında gönderilmiştir.

BUGÜNE KADAR NELER YAPTIK?

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği (İKTA-DER) kuruluşundan bu yana geçen 5 ayda hangi faaliyetleri gerçekleştirmiştir?

Bu sorunun cevabı mahiyetinde aşağıdaki etkinlik ve çalışmaları örnek olmak maksadıyla sıralayabiliriz.

1-Derneğimiz ilk tanıtım toplantısını halka açık bir şekilde 6 Temmuz 2025 günü Ankara Sümer Sokakta faaliyet gösteren Halk Sofrası isimli bir tesiste gerçekleştirmiştir. Aynı gece saat 20:00-22:00 arasında YouTube üzerinden canlı yayın yapan TİVİ 46 kanalında Derneğimizin kuruluşu basın aracılığıyla da duyurulmuş, canlı yayında Derneğimiz özelinde ve Türkiye genelinde ilim, irfan ve kitaba dair önemli konular, konuklar tarafından gündeme getirilmiştir.

2-Bu toplumda kitap okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak ve kültürel faaliyetlere katkı sağlamak ve bu yöntemle ilim ve irfan sahibi "kendini bilen fertler yetiştirmek" maksadıyla kurulmuş olan Derneğimiz ilk genel kurulunu 18 Temmuz 2025'te gerçekleştirmiştir.

Derneğimizin ilk genel kurulunda Yönetim ve Denetim Kurulu asil ve yedek üyeleri seçilerek görevlerine başlamışlardır.

Derneğin ilk genel kurulu sonrası Dernek Merkezinde Dernek yetkilileri tarafından toplantıya katılan üyeler ile vatandaşlarımıza hitap edilerek ilme, irfana, kitaba dikkat çekilmiş, ardından yemek ikramında bulunulmuştur.

3-Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde 30 Ağustos 2025-1 Eylül 2025 tarihinde bazı okullarda ve mahalle muhtarlıklarındaki kütüphanelere kitap bağışında bulunmuştur. Bu çerçevede, 30 Ağustos 2025 tarihinde Pazarcık Bağdın-ı Sağir Mahallesi, Mehmet Emin Arıkoğlu Mahallesi ve Şehid Nureddin Ademoğlu Mahallesi Muhtarlığına, 31 Ağustos 2025 tarihinde 15 Temmuz Mahallesi Muhtarlığı kütüphanelerine, 1 Eylül 2025 tarihinde Pazarcık Narlı Mahallesinde bulunan iki okula, 26 Ocak İlk ve Orta Okulları kütüphanelerine kitaplar bağış edilmiştir.

Yukarıda isimleri belirtilen muhtarlık ve okullarda, vatandaşlarımız ile öğrencilere Dernek yetkilileri hitap ederek kitapların önemine, ilim ve irfana dikkat çekilmiştir.

4-Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde 30 Ekim 2025 günü Sandal Hoca İmam Hatip Ortaokulu Derneğimiz yetkililerince ziyaret edilerek okul kütüphanesine kitaplar hediye edilmiştir.

Bu okulda da Derneğimiz yetkilileri başarıya giden yollar ve ilim ile irfan sahibi olmak üzerine konuşma yaparak öğrencilere tavsiyelerde bulunmuşlardır.

5-1 Kasım 2025 günü Ankara'da kurulu bulunan Server Vakfında, İnsan Kitap ve Toplum üzerine bir sohbet programı gerçekleştirmiş, Dernek Başkanı Ahmet Sandal YouTube üzerinden canlı yayın yapılan o programda ayrıntılı bir şekilde Derneğimizin faaliyetlerini anlatmıştır.

6-Ankara ili Çubuk ilçesinde 4 Kasım 2025 günü İbrahim Yılmaz Kız İmam Hatip Lisesi Derneğimiz yetkililerince ziyaret edilerek okul kütüphanesine kitap bağışında bulunulmuştur.

Bu okulda da Derneğimiz yetkilileri öğrencilere hitap ederek ilim ve irfan sahibi: kendini bilen insan" yetiştirmenin önemine dikkat çekmişlerdir.

7-Bu faaliyetlerin yanında Dernek Başkanı Ahmet Sandal 12 Ekim 2025 günü Ankara'da, 17-23 Ekim 2025 günlerinde Kitap Fuarlarına katılarak hem okuyucularına kitaplarını imzalamış hem de Derneği tanıtmıştır.

8-Ankara Sümer Sokakta faaliyet gösteren bir kahvehane kütüphanesine kitaplar hediye edilmiştir.

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği (İKTA-DER), "ikta" mantığı ve anlayışı doğrultusunda gelecek dönemlerde nice hizmet ve faaliyete imza atacaktır, inşallah.

Not: İkta mantığı ve anlayışı nedir? "İkta", bir toprak yönetimi sistemidir. Dergimizin bir sonraki sayısında bu sistem anlatılacaktır.

Vesselam.

Server Vakfında İnsan Kitap ve Toplum başlıklı söyleşimizden bir anı.

Bir okul kütüphanesine kitap bağışında bulunduğumuz günden bir anı.

Muhtarlığa kitap hediye ettiğimiz günden bir anı.

Sevgili Torunum Ahmed Fuad ile Kahramanmaraş Kitap Fuarında bir anı. En sevimli okuyucum. Maşallah.

Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi kurucusu Aile Büyüğümüz Sandal Hoca'nın ismini taşıyan okula Derneğimiz olarak kitap bağışında bulunduk.

Kitapçı Baba Ahmet Sandal'ın Kitapları